

NASAYCD KA BA?

ALTERNATE FORUM FOR RESEARCH IN MINDANAO

PEACEBUILDING, INFORMATION, AND EDUCATION SERVICES (PIES)

ISYU 2&3, 2006

Pondo sa Abono, Kinsa ang Nagpahimulus

Giingon sa mga nagkalain-laing grupo sa mag-uuma nga naggikan sa tibuok nasud sama sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas, Pambansang Ugnayan ng mga Nagsasariling Organisasyon sa Kanayunan (UNORKA), Pambansang Lakas ng Kilusang Mamamalakaya ng Pilipinas, ug uban pa nga wala kuno sila'y nadawat nga abono gikan sa Ginintuang Masaganang Ani niadtong 2004. Usa kini sa mga programa sa gobyerno sa agrikultura. Ang mga alegasyon mahitungod sa paggamit kuno niini para pondohan ang kampanya ni Gloria Macapagal-Arroyo (GMA) niadtong niaging May 2004 presidential elections ug ang paggawas sa mga nagkalain-laing testigo para kuno pamatuoran ang mga alegasyon nagtulod sa Senado para mugna-on ang Committee on Food and Agriculture. Giuluhan kini ni Senator Ramon Magsaysay, Jr. ug gi-mugna para imbestigahan ang giingon nga panikas sa pondo sa abono.

Nahuman na niadtong Marso 2006 ang imbestigasyon ilawom sa komite. Base sa ilang mga imbestigasyon, ang pondo nga gigahin sa gobyerno para sa mga mag-uuma mao kuno gigamit sa pagpangampanya ni GMA niadtong eleksyon aron mapadaog siya. Ang nanguna kuno niini mao si Jocelyn Bolante.

Apan sa likod sa paguswag sa imbestigasyon, nagpabiling daghan ang mga pang-utana mahitungod sa mga detalye niini.

Atong testingan ug subay ang mga panghitabo para nato ma-klaro kung tinuod ba gyud nga nahanaw ang pondo sa abono para sa mga mag-uuma ug kinsa ang mga personalidad nga nagpalikod niini.

Enero hangtud Pebrero 2004

Unsa ba kining pondo para sa abono? Usa sa mga gipondohan sa sektor sa agrikultura ang programa sa paghatag og tabang sa mga mag-uuma sa humay ug mais para mapalambo ang produksyon sa ilang umahan. Gitawag ang maong programa nga “Farm Input and Implements” (FIIP). Niadtong Pebrero 2004, naghatag ang Department of Budget and Management og P728 ka milyon sa Departamento sa Agrikultura (DA) para sa implementasyon sa programa nga FIIP. Mao kuno ni ang giduso sa DA pinaagi ni Jocelyn Bolante nga maoy naghangyo sa pondo. Ang maong pondo ipalit og mga abono nga ihatag sa mga mag-uuma.

Asa pod gikan ang pondo? Adunay P2.8 ka bilyon ang gigahin sa gobyerno para sa mga nagkalain –laing programa sa agrikultura sama sa programa sa humay ug mais, tabang sa mga benepisyaryo sa CARP ug uban pang programa sa GMA Rice Program.

Kinsa ang mga benepisyaryo niini? Giingon sa gobyerno nga ang maong pondo para lamang sa mga mag-uuma sa humay ug mais sa mga probinsiya nga adunay umahan sama sa Nueva Ecija, Bulacan, Bicol, Misamis Oriental, Davao Norte ug uban pang mga probinsiya. Apan, ang imbestigasyon nga gibuhat sa ABS-CBN Probe Team ug sa Philippine Center for Investigative Journalism (PCIJ) nag-pamatuod kuno nga wala nakaabot nga abono sa mga benepisyaryo sa programa. Base pod sa mga nakaylap nga report sa Commission on Audit adunay mga nakadawat og abono apan kuni kadtong wala nagapananum og humay o mais kundili mga nagapananum og bulak.

Marso 2004

Kanus-a pod daw nahatag ang pondo ug kinsa man ang mga nahatagan niini? Gi-saysay sa mga nag-imbestiga nga gipang-apud apod ang maong pondo bag-o ang eleksyon niadtong Mayo 2004. Gibalita nga adunay kapin 100 ka kongresista, 53 nga mga gobernador, ug 26 ka mga mayor ang nahatagan og pondo nga mukabat sa tig P3 milyon hangtud P10 milyon. Aduna kuno’y mga runners nga mao’y moduol sa mga kongresista ug lokal nga panggamhanan aron ipahibalo nga adunay ihatag nga pondo ang DA para sa abono og ihatag ngadto sa ilang mga mag-uuma. Aduna kuno’y porsyento nga ihatag sa maong mga opisyaes paghuman nila mahatag ang listahan sa ilang mga mag-uuma nga mogamit sa maong abono.

Apan ang mga giingon nga abono wala kuno niabot sa mga mag-uuma. Mao kuni karon ang gitawag nila nga “fertilizer fund scam.”

Unsa diay kining fertilizer fund scam? Mao kini ang gibalitang pondo nga gigamit sa pangampanya kuno ni GMA ug gipang apud-apod sa mga lokal nga panggamhanan niadtong Mayo 2004 eleksyon aron kuno matabanagan siya nga mudaog sa maong eleksyon.

Unsa man ang makuha sa mga runners kung makumbinsi nila ang mga lokal na opisyaless? Adunay kasiguruhan nga makadawat sila og komisyon kung makakumbinsi sila og mga opisyaless nga morekomendar pod sa mga mag-uuma nga mopalit ug mugamit niining abono. Nagkalain-lain ang porsyento sa komisyon. Aduna kuno 25 porsyento para sa DA officials, 30 porsyento sa mga mayor, gobernador ug mga kongresista, 20 porsyento sa mga suplayer sa abono ug 25 porsyento sa mga runners.

Kinsa-kinsa pod ang mga may katungdanan ang apil niini? Matud sa komite nga giuluhan ni Senator Ramon Magsaysay, Jr. ang mga taong responsable kuno niining panikas kay mga opisyaless sa gobyerno. Gitudlo si Agriculture Undersecretary Jocelyn “Joc-joc” Bolante nga mao kuno’y arkitekto o lider sa maong panikas.

Kinsa ni si Bolante? Usa siya ka tinudlo ni GMA isip Undersecretary sa Agrikultura niadtong 2001. Siya ang gitudlong responsable sa pag-hangyo sa pondo ngadto sa Department of Budget and Management.

Nganong si Bolante man ug nganong dili ang uban nga opisyaless? Kadtong panahon ni Secretary Montemayor, gitugyan si Bolante nga mopirma sa mga requests alang sa pondo sa DA. Wala nausab kining iyang katungdanan maski niadtong panahon nga nilingkod na si Secretary Lorenzo isip Agriculture Secretary. Mao pod ning panahon nga si Bolante na ang gitugyan ug gihatagan og katungdanan para sa pag-apruba sa pondo sa abono.

August 2005 hangtud karong tuig

Nahatagan ba gayud ang mga mag-uuma? Gikan sa mga balita sa Probe Team ug PCIJ giingon walay nadawat nga abono ang mga mag-uuma. Ang mga mag-uumang gikan sa Nueva Ecija, Bicol, Misamis Oriental, ug Southern Tagalog nagpamatuud nga wala silay nadawat nga mga abono. Base sa ilang mga nakaylap nga datos daghang mga probinsiya ang nakadawat og abono sa NCR sama sa Manila, Makati ug Quezon City kung asa walay mga umahan, wala’y mga mag-uuma nga kapananum og humay ug mais. Giingon pod nga daku ang pondo nga nagahin sa siyudad sa Cebu nga gi-tuuhang diri nakakuha og dakung boto ang presidente kaniadtong niaging eleksyon.

Unsa pod gibuhad sa gobyerno aron masulbad ang maong isyu? Gitugyan ni GMA ang Presidential Ant-Graft Commission (PAGC) nga giuluhan ni Chairperson Constancia P. De Guzman nga imbestigahan ang maong pagpanikas sa pondo sa abono. Naghimo pod og laing imbestigasyon ang grupo ni Secretary Domingo Panganiban aron paimbestigahan ang iyang opisina. Nagatoo kuno siya nga si GMA walay labot sa mga alegasyon sa Senado kabahin sa pagpanikas sa pondo sa abono.

Apan adunay mga panaway nga nigawas kabahin sa pagmugna ni GMA sa PAGC. Giingon ni Senator Aquilino Pimentel dili kuno puwedeng moapil ang taong naay kalabutan sa maong pag-imbetiga kay dili na katuohan ang maong resulta sa imbestigasyon.

Usa pa sa dakung lakang nga gihimo ni GMA ang nagpakurat sa Senado ug kawatwan ang pagpagawas sa EO 464. Nagamando kini nga dili puwede motungha ang usa ka ulo sa departamento sa unsa mang mga pangutana sa House of Congress ug uban pang mga pakisayod kung wala ang iyang tando.

Hangtod karon ginapangita pa gihapon si Bolante ug ginahulat pod si GMA ug uban nga mga opisyaes nga motubag sa daghang mga pangutana sa mga tao ilabina ang mga mag-uuma.

Ako nga mi-gradweyt asa na puniton?

Pag-abot sa bulan nga Marso ug Abril, ang atong mga estudyante nga mo-gradweyt sa kolehiyo malipayon nga ga-prepara alang sa ilang *baccalaureate exercises*. Sila malipayon nga mupaso sa intablado aron kuhaon ang diploma silbi ebidensiya nga sila nakahuman sa ilang kurso. Apan ang hagit sa kada usa kanila mao ang hugot nga kompetisyon para makakuha og trabaho.

Aduna ba ako'y tsansa?

- Base sa datos sa Commission on Higher Education (CHED) nga nakuha sa IBON Foundation, adunay mga 447,847 estudyante sa kolehiyo ang mo-gradweyt sa *school year* 2005-2006 sa tibuok nasud. Sa rehiyon sa Mindanao sama sa IX (Zamboanga Peninsula) ug X (Northern Min-